

77 5990/13

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

B. V. D.

Stg. GEHEIM

26 OKT. 2001  
Deze rubricering is  
beëindigd na 5

Aan Zijne Excellentie  
Mr. V.G.M. Marijnen  
Minister-President  
Plein 1813 no. 4  
te  
's-GR A V E N H A G E

Bijlage(n): 2

Uw brief van:

Nr 735.434

Onderwerp:  
Communistische activiteiten onder  
Spaanse arbeiders in Nederland.

's-Gravenhage, 26 maart 1964  
Stadhoudersplantsoen 25

~~GEHEIM~~ ~~PERSOONLIJK~~

Hiermede heb ik de eer Uwe Excellentie een rapport aan te bieden betreffende: "Communistische activiteiten onder Spaanse arbeiders in Nederland".

Het rapport werd opgesteld in verband met het feit, dat onlangs te Utrecht onder deze arbeiders een in het Spaans gesteld pamflet werd verspreid, ondertekend door de "syndicalistische oppositie onder de emigranten", waarin sarcastisch werd gereageerd op het door H.K.H. prinses Irene in Spanje gegeven interview. In het pamflet werd tevens een felle aanval gedaan op het Franco-regime.

HET HOOFD VAN DE DIENST

Mr. J.S. Sinnighe Damsté.

~~GEHEIM~~ ~~PERSOONLIJK~~

Behoort bij schrijven no. 735.434

Ex. no.

~~Stg. GEHEIM~~

26 OKT. 2001

Dit exemplaar bestaat uit 6 blz

Deze rubricering is  
beëindigd na 50 jr.

~~GEHEIM~~

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN ONDER SPAANSE ARBEIDERS  
IN NEDERLAND

S a m e n v a t t i n g

De CPN heeft om verschillende redenen belangstelling voor de Spaanse arbeiders, die ingevolge de overeenkomst van 9 april 1961 tussen Nederland en Spanje in ons land werkzaam zijn.

In de eerste plaats poogt de partij de Spanjaarden ervan te overtuigen, dat zij zich solidair moeten verklaren met degenen, die zich in Spanje zelf tegen het regime van de Caudillo verzetten, in de tweede plaats kan deze groep gezien worden als recruteringssterrein voor krachten, die ten behoeve van de Spaanse Communistische Partij - in ballingschap - zouden kunnen worden ingeschakeld.

De Spaanse CP, die tijdens en na de burgeroorlog zeer verzwakt is, heeft dringend nieuwe mensen nodig, omdat zij zich ten doel stelt in de oppositie tegen Franco een gelijkwaardige plaats naast de andere groeperingen in te nemen.

De communistische activiteit terzake in Nederland wordt belemmerd door twee factoren, t.w. de taalbarrière, welke op korte termijn welhaast onoverkomelijk is, en de terughoudendheid van de Spanjaarden, die bevreesd zijn naar hun land te worden teruggestuurd wanneer zij zich met communisten zouden inlaten.

Max Meijer, een oud-Spanjestrider, die door de CPN is aangewezen voor het propaganda-werk onder de Spanjaarden, is over de resultaten daarvan nog niet erg te spreken.

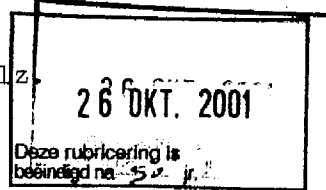
~~GEHEIM~~

Sta. GEHEIM

Behoort bij schrijven nr. 735.434

Ex. no. 2

Dit schrijven bestaat uit 6 blz.



~~GEHEIM~~

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN ONDER SPAANSE ARBEIDERS  
IN NEDERLAND

ALGEMEEN

Op 9 april 1961 werd een overeenkomst gesloten tussen Nederland en Spanje inzake de werving van Spaanse arbeidskrachten voor werkzaamheden in Nederland. Voorbereiding en selectie van Spaanse arbeiders door de Directie Arbeidsvoorziening van het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid vergden uiteraard enige tijd: de eerste geregelde toevloeiing van Spanjaarden naar Nederland viel ongeveer samen met de grote stakingen, die in april en mei 1962 in Spanje uitbraken en allerwege beroering wekten.

Was voordien van communistische zijde vooral geijverd voor een amnestie-regeling voor Spaanse politieke gevangenen en ballingen, na mei 1962 richtte de propaganda zich vooral op de ontwikkeling van een solidariteitsbeweging met de Spaanse stakers. Hierbij konden ook de Spanjaarden in het buitenland worden betrokken.

Voor dit werk wees de CPN een zijner medewerkers aan, t.w. Max Meijer, oud-Spanjestrider, normaliter belast met het onderhouden van de buitenlandse verbindingen van het communistische Centrum voor Eenheid en Klassenstrijd in de Vakbeweging.

In theorie kon Meijer rekenen op de medewerking van een vijftal andere Nederlandse oud-Spanjestridders, doch geen van hen bleek de Spaanse taal nog voldoende machtig om hem werkelijk te kunnen steunen.

Een tweede moeilijkheid waarvoor Meijer zich geplaatst zag, was gelegen in het feit, dat de Spaanse arbeiders alhier in het algemeen weinig bereidheid vertonen om met communisten in contact te treden, o.m. uit vrees in dat geval onmiddellijk naar hun vaderland te zullen worden teruggestuurd. Hetzelfde geldt voor het verspreiden van communistische lectuur op de bedrijven en het bezoeken van communistische vergaderingen.

In CPN-kringen is men van oordeel, dat de Spaanse arbeiders,

~~GEHEIM~~

Behoort bij schrijven nr. 735.434

Sta. GEHEIM. 2  
Ex. no. 2

Dit schrijven bestaat uit 6 blz.

- 3 -

26 OKT. 2001

Deze rubricering is  
beëindigd na 5 B jr.

~~GEHEIM~~

opgegroeid onder het Franco-regime, bijna niets van het communisme weten en er feitelijk bang voor zijn. Sommigen menen, dat individuele benadering misschien op de lange duur succes kan hebben, anderen beweren, dat de Spanjaarden in het geheel niet op politieke gesprekken zullen ingaan. In het algemeen ziet men de Spanjaarden in Nederland als een tamelijk gesloten, anonieme groep, waarin het - zowel door de taalbarrière als door het politieke wantrouwen der vreemdelingen - moeilijk "werken" is.

Waarschijnlijk heeft Meijer toch enkele gegevens in handen gekregen om zich toegang tot die groep te verschaffen. Volgens eigen bewering had hij in 1962 enige malen bezoek ontvangen van een vertegenwoordiger van de Spaanse communistische partij in ballingschap. Ofschoon bijzonderheden omtrent de besprekingen ontbreken, moet worden aangenomen, dat over en weer inlichtingen gegeven en voorstellen gedaan zijn om tot een zo goed mogelijke voorbereiding te komen van communistische activiteit onder de Spaanse arbeiders in Nederland. Beide partijen konden daar alleen maar bij winnen.

Nu in Spanje de oppositie tegen het Franco-bewind groeit, acht het Centrale Comité van de Spaanse communistische partij het noodzakelijk zijn organisatie-werk radicaal te herzien. Er moeten partijorganisaties komen in bedrijven, arbeidersbuurten, woonblokken, dorpen en universiteiten, in vakbewegingen, beroeps- en handelsorganisaties.

De partij heeft tijdens de Spaanse burgeroorlog en in de bijna tien jaren durende guerrilla daarna het merendeel van zijn leden en bijna alle kaderleden verloren. De Spaanse werkende bevolking is voor een groot deel afkomstig van het platteland en heeft geen "proletarische traditie". De herziening van de organisatie heeft ten doel de communistische partij zodanig te versterken, dat zij een gelijkwaardige plaats kan innemen naast de andere oppositie-partijen en tegelijkertijd aan invloed wint in de voornaamste industriële en agrarische gebieden.

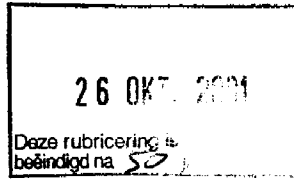
Aangezien de partij in Spanje echter buiten de wet is gesteld, heeft het Centrale Comité verordonneerd, dat de ledenwerving en de

- 4 -

~~GEHEIM~~

Dit schrijven bestaat uit 6 blz.

- 4 -

~~GEHEIM~~

opbouw der afdelingen moet geschieden zonder de "regels der illegaliteit" uit het oog te verliezen: Franco-politie en provocateurs mogen geen kans krijgen in de partij door te dringen. De leiding van de partij zelve vertoeft veiligheidshalve reeds lang in het buitenland. Parijs, Toulouse en Praag worden genoemd als centra, van waaruit directieven worden gegeven voor het optreden van de partij-organisaties in Spanje. Max Meijer vertelde o.m., dat in Parijs "gesproken" wordt met partijleden, die met verlof naar hun vaderland gaan. Kennelijk zoeken de Spaanse communistische leiders onder hun landgenoten in het buitenland ijverig naar lieden, die voor partijdoeleinden gebruikt kunnen worden.

#### AANDEEL VAN DE CPN

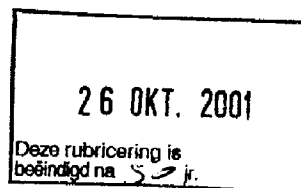
Het zwaartepunt van de communistische activiteit in Nederland is in de loop van de tijd verlegd naar de propaganda voor de Spaanse communistische partij.

Het CPN-bestuur ontvangt uit het buitenland geregeld een aantal exemplaren van het orgaan van de Spaanse zusterpartij "Mundo Obrero", alsmede van de vakbondsblaadjes "Lucha Obrero" en "La Voz del Campo". Hoogstwaarschijnlijk worden deze bladen in Praag gedrukt. Sedert april 1963 verschijnt ook het blad "Libertad" van de Spaanse communist Manel Cocho Gil. Het wordt in Brussel uitgegeven door een Belgische communist. Soms laat de CPN ook zelf pamfletten in het Spaans vertalen ter verspreiding onder de Spaanse werknemers. Dit gebeurde o.a. ten tijde van de stakingen in Spanje en later gedurende de staking van Spaanse arbeiders in Sittard in maart 1963. (Deze pamfletten werden na de uitreiking door de Spanjaarden verscheurd.)

Voor zover bekend beschikt Max Meijer in ons land over een 15-tal Spaanse contact-personen, met wie hij min of meer regelmatig samenkomt, zowel in Amsterdam als daarbuiten. Hij beweerde, dat hij drie "partijgroepen" voor Spanjaarden had opgericht, respectievelijk in Amsterdam, Rotterdam en Twente. (De term "partijgroep" gebruikte Meijer kennelijk als aanduiding voor een groepje CPN-leden, die in

Dit schrijven bestaat uit 6 blz.

- 5 -



GEHEIM

de plaats hunner inwoning steun verlenen aan zijn propaganda-werk, o.a. door huiskamer-bijeenkomsten te beleggen voor Spaanse arbeiders.) Op een bijeenkomst in Delft in december 1962 was o.a. aanwezig de vreemdelinge Minoz Pinaqui, waarschijnlijk vertegenwoordigster van de Spaanse communistische partij in Parijs. Aan deze vergadering namen ook Max Meijer en zes Spanjaarden uit Amsterdam deel. Over het besprokene is niets bekend geworden, doch men mag wel aannemen, dat Munoz Pinaqui poolshoogte kwam nemen. Na afloop van de vergadering reisde zij af in de richting België.

In de hoofdstad belegde Meijer een tijd lang wekelijks vergaderingen met meerdere aldaar werkzame Spanjaarden. Aangenomen wordt, dat dit politieke bijeenkomsten waren met het doel nieuwe contacten te leggen. Op een dier vergaderingen was vermoedelijk de Spaanse dichter Marcos Ana aanwezig, die in november 1962 in ons land vertoefde. De staking, die in december daaraanvolgend uitbrak onder de Spaanse arbeiders bij Ford, had echter geen politiek karakter, ofschoon de CPN onmiddellijk de gelegenheid aangreep om de blaadjes "Mundo Obrero" en "Lucha Obrero" op het bedrijf te verspreiden.

Een uit die tijd daterend verzoek van Spaanse arbeiders om voor de ambassade van hun land te mogen demonstreren tegen de veroordeling van de communistenleider Julian Grimau werd door de politie afgewezen. De betogingen, die terzake in april 1963 plaatsvonden, waren ook niet door Spanjaarden georganiseerd, ofschoon verscheidene van hen er wel aan deelnamen.

Ook in Enschede vonden o.l.v. Max Meijer enige vergaderingen van Spaanse arbeiders plaats ten huize van een CPN-lid. Meijer werd in Twente tot voor kort krachtig gesteund door de Spanjaard H.A. Gonzales Gargoles, een zeer verdachte figuur, die communistische propaganda voerde onder zijn landgenoten in Enschede, Almelo en Hengelo. Hij had ook als agitator in West-Duitsland gewerkt en werd in september 1963 als ongewenste vreemdeling uit Nederland uitgezonden.

Communistische propaganda-blaadjes werden verspreid in Rotterdam (Waalhaven, Wilton Feijenoord), Rozenburg (Verolme), Schiedam,

# Stg. GEHEIM

Behoort bij schrijven nr. 735.434

Ex. no. 2

Dit schrijven bestaat uit 6 blz.

- 6 -

26 OKT. 2001

Deze rubricering is  
beëindigd na 50 jr.

~~GEHEIM~~

IJmuiden (Hoogovens), Beverwijk, Utrecht (Werkspoor), Enschede (Van Heek), Hengelo, Almelo en in Zuid-Limburg (mijnen). Hiervoor werden veelal Nederlandse communisten ingeschakeld, voor wie echter het persoonlijk contact met de Spanjaarden moeilijk, zo niet onmogelijk was i.v.m. de taal. Propaganda wordt in deze kringen nu eenmaal gezien als de basis voor alle verdere activiteit en men zal daar zeker mee doorgaan, ook al verwacht men geen opzienbarende resultaten. Enige tijd geleden verklaarde Max Meijer, dat enkele Spanjaarden in Nederland lid waren geworden van de illegale Spaanse communistische partij. Over de resultaten van de propaganda-activiteit onder Spanjaarden in het algemeen was hij echter niet optimistisch.

26 maart 1964.

~~GEHEIM~~

Sedert het afsluiten van de overeenkomst met Spanje op 9-4-'61 heeft de Nederlandse Industrie in totaal circa 12.700 mannelijke arbeidkrachten aangevraagd (voor bijna de helft geschoolden). Sociale Zaken bemiddelde tot 31 december 1963 in 9.213 gevallen (hetgeen niet betekent dat in alle gevallen het contract werd afgesloten). Het verloop is zeer groot, ongeveer 27%. Velen vertrokken al vóór afloop van hun proeftijd. Vooral metaal- en textielbedrijven vragen Spanjaarden aan. Honderden zijn voorts werkzaam in Rotterdam bij de gemeente, in de bouwbedrijven en in de haven. Ook de mijnen en enkele rubberfabrieken geven honderden Spanjaarden emplooi.

Aantallen Spaanse werknemers:

Noordholland (vooral Asd. en IJmond)	1.100
Zuidholland (Delft, Den Haag, R'dam, Rosenberg)	1.500
Overijssel (vooral Enschede)	600
Gelderland (vooral Arnhem)	200
Utrecht (vooral hoofdplaats)	400
Noordbrabant (vooral Eindhoven)	400
Limburg (vooral Heerlen)	800
	-----
	5.000
	*****



• - Plaatsen waarin bedrijven liggen die Spanjaarden in dienst hebben.

Stg. GEHEIM

26 OKT. 2001

Deze rubricering is beëindigd na 50 jr.

